

Inwazyjny gatunek pluskwiaka różnoskrzydłego *Oxycarenus lavaterae* (FABRICIUS, 1787) (Heteroptera: Oxycarenidae) w Wielkopolskim Parku Narodowym

Invasive species of true bug *Oxycarenus lavaterae* (Fabricius, 1787) (Heteroptera: Oxycarenidae) in Wielkopolska National Park

Błażej NOWAK, Kamil KARAŚKIEWICZ

Wielkopolski Park Narodowy, Jeziory 1, 62-050 Mosina, Polska, e-mail: b.nowak@wielkopolskipn.pl

ABSTRACT. The paper presents the first records of the lime seed bug *Oxycarenus lavaterae* in Wielkopolska National Park. It provides a detailed description of the locations are presented and compares them with published data from Poland.

KEY WORDS: new data, Wielkopolska National Park, alien species, lime seed bug.

Wstęp

Oxycarenus lavaterae (FABRICIUS, 1787) jest gatunkiem stosunkowo nowym w faunie Polski. Pierwsza obserwacja pochodzi z 2014 roku z Rzeszowa, gdzie odłowiono jednego osobnika zimującego pod korą (HEBDA i OLBRYCHT 2016). Od co najmniej 2019 roku ten inwazyjny gatunek jest obserwowany w centralnej Wielkopolsce (KUŹMIŃSKI i MAZUR 2019), w sąsiedztwie Wielkopolskiego Parku Narodowego, z którego jednak do tej pory nie był notowany. Następnie podawany był z wielu stanowisk zlokalizowanych głównie w południowo-zachodniej i południowo-wschodniej części kraju, a obecnie notowany jest również na rozproszonych stanowiskach w Wielkopolsce, na Kujawach, na Mazowszu oraz Ziemi Lubuskiej, a nawet daleko na północ od znanych stanowisk, na Pobrzeżu Bałtyku (GIERLASIŃSKI i KOWALCZYK 2024). Według najnowszych danych, gatunek ten znany jest w Polsce z ponad 300 lokalizacji (GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI 2025)

W niniejszej pracy przedstawiono stanowiska *O. lavaterae* z obszaru Wielkopolskiego Parku Narodowego (dalej: WPN) i jego otuliny wraz z uwagami na temat preferencji gatunkowej zajmowanych przez te owady drzew na poszczególnych stanowiskach.

Obszar badań

Wszystkie przedstawione w pracy stanowiska mieszczą się w granicach WPN wraz z otuliną. Park został utworzony w 1957 roku i obecnie pokrywa obszar ok. 7620 ha (wraz z otuliną o powierzchni

7383 ha). Położony jest ok. 15 km na południe od aglomeracji poznańskiej, pomiędzy Mosiną, Stęszewem a Luboniem. Park jest zdominowany przez zbiorowiska leśne (63% powierzchni), które na skutek kilkudziesięciu lat przebudowy drzewostanów zbliżają się do formy grądów środkowoeuropejskich (INTERNET). Zgodnie z podziałem na krainy faunistyczne przyjęte w Katalogu Fauny Polski (BURAKOWSKI i in. 1973), omawiany obszar znajduje się w całości w granicach Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

Wyniki

Poszukiwania *O. lavaterae* na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego prowadzono w okresie jesienno-zimowym 2024–2025. W ramach przeprowadzonych ukierunkowanych obserwacji stwierdzono ten gatunek łącznie na 17 stanowiskach, odpowiednio 14 w granicy WPN i kolejne trzy w otulinie Parku. Pierwsza obserwacja miała miejsce w sąsiedztwie Dyrekcji Parku 25 listopada 2024 r., a ostatnie z omawianych stanowisk odnaleziono na przedwiośnie, 21 marca 2025 r. Łącznie na wszystkich stanowiskach zaobserwowano 339 drzew należących do siedmiu gatunków, które były zasiedlone przez te owady. Dokładny spis gatunków drzew zasiedlonych na poszczególnych stanowiskach zawiera Tab. 1, a rozmieszczenie stanowisk występowania tego gatunku pluskwiaka w granicach WPN wraz z otuliną zobrażowano na Ryc. 1. Ukierunkowane poszukiwania w okresie zimowym nie potwierdziły jego występowania w większości miejscowości leżących w otulinie,

Tabela 1. Charakterystyka stanowisk *Oxycarenus lavaterae* (FABRICIUS, 1787) stwierdzonych w Wielkopolskim Parku Narodowym.

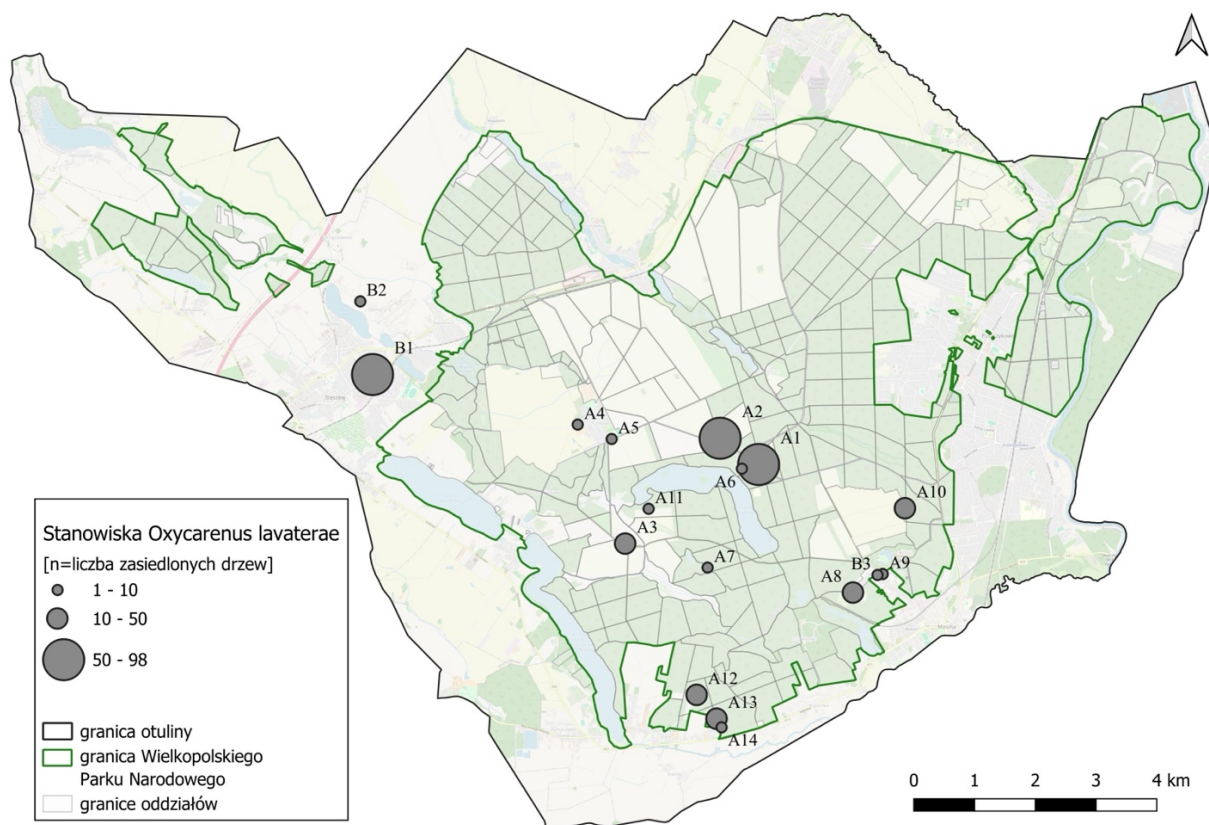
Table 1. Characteristic of locations of *Oxycarenus lavaterae*

NAZWA STANOWISKA (lokalizacja) Location name	kwadrat UTM UTM number	numer stanowiska number of location	szerokość geograficzna latitude	dlugość geograficzna longitude	liczba zasiedlonych drzew number of occupied trees	<i>Tilia cordata</i>	<i>Acer platanoides</i>	<i>Acer pseudoplatanus</i>	<i>Quercus robur</i>	<i>Sorbus aucuparia</i>	<i>Sorbus intermedia</i>	<i>Prunus avium</i>
WPN parking główny	XT29	A1	52.26943	16.80196	72	55	0	16	0	1	0	0
WPN oddz. 118Aj	XT29	A2	52.27329	16.79269	98	74	3	0	19	0	1	1
Górka wieś	XT29	A3	52.25778	16.76982	13	13	0	0	0	0	0	0
Trzebaw kościół	XT19	A4	52.27530	16.75839	3	3	0	0	0	0	0	0
Trzebaw szkoła	XT29	A5	52.27318	16.76657	2	2	0	0	0	0	0	0
WPN Dyrekcja	XT29	A6	52.26881	16.79793	2	2	0	0	0	0	0	0
Górka leśniczówka	XT29	A7	52.25425	16.78968	5	5	0	0	0	0	0	0
Osowa Góra parking	XT29	A8	52.25057	16.82469	17	17	0	0	0	0	0	0
Mosina ul. Wańkowicza	XT29	A9	52.25330	16.83186	1	1	0	0	0	0	0	0
Jezioro oddz. 79i	XT29	A10	52.26299	16.83721	14	12	0	0	2	0	0	0
Górka oddz. 125A1	XT29	A11	52.262907	16.775464	2	2	0	0	0	0	0	0
Górka oddz. 158d	XT28	A12	52.235501	16.787027	19	19	0	0	0	0	0	0
Górka oddz. 164/165	XT28	A13	52.231995	16.791820	15	15	0	0	0	0	0	0
Górka oddz. 164m/n	XT28	A14	52.230716	16.793048	4	4	0	0	0	0	0	0
Stęszew ul. Poznańska	XT19	B1	52.28267	16.70896	66	66	0	0	0	0	0	0
Dębno ul. Powst. Wlkp.	XT19	B2	52.29343	16.70602	5	5	0	0	0	0	0	0
Mosina ul. Skrzynecka	XT29	B3	52.25316	16.83061	1	1	0	0	0	0	0	0
					suma/total	339	296	3	16	21	1	1
					%	100	87,3	0,9	4,7	6,2	0,3	0,3

pomimo występowania tam preferowanej przez ten gatunek zieleni miejskiej z dużym udziałem lip *Tilia spp.* w różnym wieku. Można zatem wysnuć przypuszczenie, iż *O. lavaterae* występuje obecnie powszechnie na większości obszaru Polski, nie tylko w obrębie zabudowań, ale również w krajobrazie śródpolnym, a nawet we wnętrzach zadrzewień i lasów, jak ma to miejsce w Wielkopolskim Parku Narodowym.

Pluskwiaki na stwierdzonych lokalizacjach występowały w skupiskach od 1 do 98 zajętych drzew, przeważnie powyżej 10 zajętych drzew na jednym stanowisku (n=314 drzew w 8 lokalizacjach), skupiska od 1 do 5 zasiedlonych drzew stanowiły zaledwie 7,3% odnotowanych drzew (n=25). Zgodnie z przypuszczeniami, zaobserwowane skupiska *O. lavaterae* znajdowały się głównie na lipach drobnolistnych *Tilia cordata* MILL. (n=296, tj. 83% zajętych drzew), i dość

często na dębach szypułkowych *Quercus robur* L. (n=21) i klonach jaworach *Acer pseudoplatanus* L. (n=16). Ponadto, udało się stwierdzić ten gatunek na klonie pospolitym *Acer platanoides* L. (n=3) oraz pojedynczo na jarzębie pospolitym *Sorbus aucuparia* L., jarzębie szwedzkim *Sorbus intermedia* (EHRH.) PERS. i wiśni ptasiej *Prunus avium* L. Interesujący jest fakt, iż aż cztery gatunki drzew, na których stwierdzono zimowe agregacje *O. lavaterae* na terenie WPN nie były podawane jako siedlisko tego gatunku z obszaru Polski. Agregacje obserwowano najczęściej na południowych bokach pni na wysokości 0,5–4,0 m (Ryc. 2a. i Ryc. 2b.), choć zdarzały się również drzewa zasiedlone w samej koronie, dopiero na wysokości powyżej 12 metrów.

Ryc. 1. Mapa Wielkopolskiego Parku Narodowego z odnalezionymi stanowiskami *Oxycarenus lavaterae* (FABRICIUS, 1787). Wyjaśnienie nazw stanowisk w Tabeli nr 1.

Fig. 1. The map of Wielkopolska National Park with marked locations of *Oxycarenus lavaterae* (FABRICIUS, 1787). Descriptions of location names in Table 1.

Ryc. 2a. i Ryc. 2b. Zimowe agregacje *Oxycarenus lavaterae* (FABRICIUS, 1787) na pniach lip drobnolistnych *Tilia cordata* Mill. Jeziory, 11.01.2025 r. Fot. Błażej NOWAK.

Fig. 2a. and 2b. Winter aggregations of *Oxycarenus lavaterae* (FABRICIUS, 1787) on trunks of small-leaved lime *Tilia cordata* Mill. Jeziory, 11th January 2025. Photo by Błażej NOWAK.

Podsumowanie

W krajowym piśmiennictwie informacje o zajmowaniu przez *O. lavaterae* różnych gatunków drzew w Polsce są przeważnie ogólnikowe, a aktualne publikacje jako miejsca występowania agregacji tego gatunku wskazywały głównie pnie i konary trzech gatunków lip *Tilia spp.*: najczęściej lipę drobnolistną *T. cordata* oraz sporadycznie lipę szerokolistną *T. platyphyllos* SCOP. i srebrzystą *T. tomentosa* MOENCH (BUNALSKI i in. 2019, LIS i in. 2019, BURY i in. 2021). Ponadto z obszaru Polski podawany był z brzozy brodawkowatej *Betula pendula* ROTH, brzoskwini zwyczajnej *Prunus persica* (L.) BATSCH, buka zwyczajnego *Fagus sylvatica* L., grabu pospolitego *Carpinus betulus* L., jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior* L., leszczyny pospolitej *Corylus avellana* L., robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia* L., wiśni zwyczajnej *Cerasus vulgaris* L. i wierzby iwy *Salix caprea* L. (LIS i in. 2019, ŻURAWLEW i GIERLASIŃSKI 2020, BURY i in. 2021, DOMAGAŁA 2022, LIS i ŁĘGOWSKI 2023). Okazjonalnie obserwowano go także na pędach żywotnika zachodniego *Thuja occidentalis* L. (DOMAGAŁA 2024) oraz znajdowany był pojedynczo pod korą platanów klonolistnych *Platanus x acerifolia* (ALTON) WILLD. (HEBDA i OLBRYCHT 2016, BURY i in. 2023). Najprawdopodobniej lista gatunków drzew zasiedlanych przez *O. lavaterae* na terenie Polski jest dłuższa, na co wskazują choćby dane uzyskane w jednym sezonie w WPN.

Najliczniej zasiedlone były dobrze nasłonecznione stanowiska w formie alei przy drogach, gdzie odstęp między drzewami był na tyle duży, że pozwalał na penetrację pnia każdego drzewa przez promienie słoneczne, co pokrywa się z danymi, iż temperatura ma znaczący wpływ na przeżywalność owadów w okresie zimowym (NEDVĚD 2023). Interesujący jest fakt stwierdzenia kilku stanowisk przy polnych drogach z dala od obszarów zabudowanych, a nawet przy drogach leśnych wewnątrz drzewostanu, w miejscach, gdzie pnie ze skupiskami *O. lavaterae* nie były bezpośrednio eksponowane na promienie słoneczne. Być może taka strategia ma związek z prawidłowością, iż wnętrza drzewostanów cechują się słabszym wiatrem i bardziej stabilną temperaturą niż jego skraj, bądź teren otwarty (WILCZYŃSKI i DURLO 2003), podobnie jak w przypadku tworzenia zimowych agregacji we wnętrzu krzewów żywotnika (DOMAGAŁA 2024). Dość interesujący jest również fakt, że nie stwierdzono występowania zimowych agregacji *O. lavaterae* na wielu potencjalnie optymalnych stanowiskach, jak np. pojedyncze lipy

drobnolistne otaczające parking oraz nasłonecznione lipy rosnące w szpalerach śródpolnych.

Nie ma obecnie doniesień o występowaniu *O. lavaterae* na obszarze któregokolwiek z polskich parków narodowych, choć w listopadzie 2023 r. stwierdzono jego występowanie w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego, ok. 1 km od jego granicy (MARCZAK 2024). Występowanie agregacji tego pluskwiaka na różnych gatunkach drzew i ekspansja na obszarze WPN będą w kolejnych latach przedmiotem dalszego monitoringu, co może pozwolić na określenie tempa ekspansji oraz trwałości stanowisk w poszczególnych sezonach zimowych. Dodatkowo planowane jest prowadzenie ukierunkowanych obserwacji, mających na celu określenie czynników warunkujących obecność *O. lavaterae* lub jej brak na stanowiskach potencjalnie sprzyjających jego występowaniu.

Summary

The paper presents data on a new species of true bug found in Wielkopolska National Park: the lime seed bug *Oxycarenus lavaterae* (FABRICIUS, 1787). In winter 2024–2025, 14 locations occupied by this species were recorded in WNP, and three more were recorded in the park buffer. The sites had 1–98 occupied trees. A total of 339 trees from seven species were observed, with the small-leaved lime *Tilia cordata* MILL. being the most frequently chosen species. Nevertheless, four of tree species occupied by *O. lavaterae* had never previously been mentioned as habitats for this species in Poland. It is interesting that *O. lavaterae* was observed not only in towns and villages, but also in farmland landscapes and even inside forest stands. Moreover, the data mentioned in the article is the first record of *O. lavaterae* in any of Polish national park.

PIŚMIENNICTWO

- BUNALSKI M., KLEJDYSZ T., ROSIŃSKA A. 2019. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) północno-zachodniej Polski. Część 4. Rodzaj *Oxycarenus* (FIEBER, 1837) (Lygaeoidea: Oxycarenidae). *Wiadomości entomologiczne*, **38**: 206–211.
- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1973. Chrząszcze – Coleoptera. Biegaczowate – Carabidae, część 1. *Katalog Fauny Polski* 23, 2: 1–232.
- BURY J., BURY E., KOLAGO G., MAZEPA J. 2023. *Corythucha ciliata* (Say, 1832) i *Arocatus longiceps* (Stal, 1852) oraz inne pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) zimujące na platanach w południowo-wschodniej Polsce. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **17**: 101–110.
- BURY J., MAZEPA J., OBSZARNY M., OLBRYCHT T., TRZECIAK A. 2021. Materiały do poznania rozmieszczenia lądowych pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) wybranych lokalizacji południowo-wschodniej i północno-wschodniej Polski. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **15**: 83–100.

- DOMAGAŁA P.J. 2022. Nowe stanowisko *Oxycarenum lavaterae* (FABRICIUS, 1787) (Heteroptera: Lygaeoidea: Oxycarenidae) na Górnym Śląsku. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **16**: 127–129.
- DOMAGAŁA P.J. 2024. A contribution to the biology of the lime seed bug *Oxycarenum lavaterae* (FABRICIUS, 1787) (Heteroptera: Oxycarenidae) – a new overwintering strategy? *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **18**: 31–34.
- GIERLASIŃSKI G., KOWALCZYK J.K. 2024. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Polanki Redłowskiej i okolic (Pobrzeże Bałtyku). *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **18**: 23–30.
- GIERLASIŃSKI G., TASZAKOWSKI A. 2013–2025. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Polski. <https://www.heteroptera.us.edu.pl> (dostęp: 11.11.2025).
- HEBDA G., OLBRYCHT T. 2016. *Oxycarenum lavaterae* (FABRICIUS, 1787) (Hemiptera: Heteroptera: Oxycarenidae) – gatunek nowy dla Polski. *Wiadomości entomologiczne*, **35** (3): 133–136.
- INTERNET. <https://wpn.gov.pl/> (dostęp 11.11.2025).
- KUŹMIŃSKI R., MAZUR A. 2019. Pierwsze stanowiska inwazyjnego gatunku *Oxycarenum lavaterae* (FABRICIUS, 1787) (Hemiptera: Heteroptera: Oxycarenidae) w środkowo-zachodniej Polsce. *Acta Scientiarum Polonorum, Silv. Colendar. Ratio Ind. Lignar.*, **18** (4): 221–225.
- LIS B., KADEJ M., MAZUREK J. 2019. Dane na temat rozprzestrzeniania się inwazyjnego gatunku *Oxycarenum lavaterae* (FABRICIUS, 1787) (Heteroptera: Lygaeoidea: Oxycarenidae) w południowo-zachodniej części Polski. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **13**: 13–17.
- LIS B., ŁĘGOWSKI D. 2023. Wykaz gatunków pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) zebranych na terenie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego w latach 2002–2023. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **17**: 111–129.
- MARCZAK D. 2024. Zimowe agregacje obcego gatunku pluskwiaka – *Oxycarenum lavaterae* (FABRICIUS, 1787) (Hemiptera: Oxycarenidae) na zachodnim Mazowszu. *Acta entomologica silesiana*, **32** (online 006): 1–3.
- NEDVĚD O., KALUSHKOV P., HODEK I. 2023. Termination of diapause in the lime seed bug *Oxycarenum lavaterae* (Heteroptera: Lygaeoidea: Oxycarenidae). *European Journal of Entomology*, **120**: 150–156.
- WILCZYŃSKI S., DURŁO G. 2003. Temperatura w profilu pionowym drzewostanu. *Sylvan*, **147** (8): 19–28.
- ŻURAWLEW P., GIERLASIŃSKI G. 2020. Nowe dane o pluskwiakach różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) powiatu pleszewskiego (Nizina Wielkopolsko-Kujawska, Polska). *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **14**: 159–169.

Wpłynęło: 3.02.2026

Zaakceptowano: 10.05.2026